

Європейського Союзу. Адже ефективне державне управління є однією з передумов для демократичного розвитку, зміцнення громадянського суспільства, захисту прав і свобод громадян, є чинником забезпечення національної безпеки та оборони, політичної, економічної та соціальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Фолес А. М. Механізм сучасної правової держави: доктринальні аспекти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 3. С. 37–43.

2. Динник І. П. Механізми розвитку та функціонування держави в сучасному світі. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/6_2021/32.pdf

3. Косілова О. І. Механізм правової держави: принципи функціонування, тенденції розвитку в сучасній Україні. *Інформація і право*. 2016. № 1 (16). С. 94.

4. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія. Харків : Право, 2009. 598 с.

5. Сіренко В. Ф. Інтереси і влада : монографія. Київ : Оріяни, 2006. 536 с.



Ракул Оксана Володимирівна,
*професорка кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ,
докторка юридичних наук*

ОПИС НОТАРІУСОМ МАЙНА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, ЯКА ЗНИКЛА БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН, ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ЇЇ МАЙНОВИХ ПРАВ

Кожен громадянин України підпадає під юрисдикцію її законів. Це означає, що кожен громадянин має всі права, гарантовані Конституцією України та іншими актами законодавства. Не є винятком особи, які у встановленому порядку визнані зниклими безвісти за особливих обставин.

За даними МВС України станом на жовтень 2023 року до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, внесено близько 28 тис. жителів України.

Частиною 2 статті 5 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» визначено, що права та інтереси особи, зниклої безвісти за особливих обставин, а також її майно підлягають захисту до моменту припинення її розшуку у порядку, передбаченому названим законом, або оголошення її померлою відповідно до законодавства. Особа,

вважається зниклою безвісти за особливих обставин, якщо вона зникла у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру (ст. 1). У силу закону, особа набуває статусу такої, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту внесення про неї відомостей, що містяться у заяві про факт зникнення, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та вважається такою, що зникла безвісти за особливих обставин, з моменту подання заявником заяви про факт зникнення особи (ст. 4) [1].

Таким чином, з моменту надання особі статусу зниклої безвісти за особливих обставин, включаються інші законодавчі приписи, спрямовані на охорону її майнових прав та інтересів. Не можемо не погодитись із В.М. Парасюком, який зазначає, що встановлення опіки та піклування над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, належить до предмету цивільно-правового регулювання [2, с. 94]. Разом з тим, питанню щодо встановлення опіки над майном, передувє вирішення іще однієї важливої задачі – здійснити всі можливі заходи (способи) щодо його охорони, що дозволяє підкреслити роль нотаріальних органів в цьому процесі, адже одним із таких способів є – опис нотаріусом майна такої фізичної особи.

Загальні правила щодо опису майна фізичної особи, яка зникла безвісти за особливих обставин визначені Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [3].

Згідно гл. 9-1 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, нотаріус описує майно фізичної особи, яка зникла безвісти за особливих обставин, та встановлює над ним опіку на підставі: заяви заінтересованої особи або органу опіки та піклування та відомостей про особу, зниклу безвісти за особливих обставин, в Єдиному реєстрі досудових розслідувань / Єдиному реєстрі осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Опис майна фізичної особи, зниклої безвісти за особливих обставин, та встановлення над ним опіки, здійснюється нотаріусом за останнім місцем проживання такої особи або за місцезнаходженням нерухомого майна чи основної його частини, а за відсутності нерухомого майна – за місцезнаходженням основної частини рухомого майна. У разі знаходження майна, що підлягає опису, за межами нотаріального округу, в якому здійснює нотаріальну діяльність нотаріус, до якого звернулися для опису майна фізичної особи, яка зникла безвісти за особливих обставин, нотаріус надсилає нотаріусу за місцезнаходженням майна доручення про опис такого майна.

Опис майна проводиться за участю не менше ніж двох свідків, якими можуть бути особи з повною цивільною дієздатністю, за винятком: нотаріуса, що здійснює опис майна; посадової або службової особи органу опіки і піклування; особи, яка подала заяву про опіку над майном; членів сім'ї та близьких родичів особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин; осіб, які не можуть прочитати або підписати акт опису майна.

За результатами опису майна складається акт опису, в якому

значаються: дата і час складання; прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) нотаріуса, яким проведено опис; найменування державної нотаріальної контори або назва нотаріального округу, в якому зареєстрований приватний нотаріус; дата одержання заяви про опіку над майном, доручення нотаріуса; прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), місце проживання, а в необхідних випадках – місце роботи та посади осіб, які беруть участь в описі; прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) особи, яка зникла безвісти за особливих обставин, дата внесення відомостей про таку особу до Єдиного реєстру досудових розслідувань / Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин; відомості про особу, яка подала заяву про опіку над майном; детальна характеристика кожної речі (для грошових знаків – кількість та номінал банкнот (монет), для транспортного засобу – марка, модель, рік випуску, об'єм двигуна, вид пального, пробіг, комплектація, наявність видимих пошкоджень, колір тощо, для іншого рухомого майна – колір, вага, номінал, сума, розмір, сорт, марка, рік випуску тощо; для земельної ділянки – кадастровий номер, місце розташування, розмір, цільове призначення тощо; для будинку, будівлі, споруди, приміщення, квартири - загальна та (за наявності) житлова площа, кількість кімнат (приміщень), їх площа та призначення, кількість поверхів, поверх або поверхи, на яких розташоване приміщення (квартира), інформація про підсобні приміщення та споруди) та її вартість (за наявності).

Якщо опис проводиться без виїзду за місцезнаходженням майна на підставі відомостей реєстрів, кадастрів, автоматизованих інформаційних систем, держателем (розпорядником, володільцем, адміністратором) яких є державні органи, або документів, що підтверджують право власності особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, на таке майно, в акті опису вказується відповідна інформація про майно та документ (витяг, інформаційна довідка, виписка тощо), що підтверджує право власності. Для проведення опису майна нотаріус може залучати спеціалістів, експертів, а також вживати інших заходів, визначених законом.

Отже, вчинення нотаріусом дій, спрямованих на охорону майна фізичної особи, яка зникла безвісти за особливих обставин шляхом його опису – є не лише гарантією захисту її майнових прав. Такі дії вчиняються також і з метою – забезпечення прав та інтересів родичів та членів сім'ї особи, яка зникла за особливих обставин.

Список використаних джерел

1. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII (станом на 27.04.2022). *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 38. Стор. 5. Стаття 280.
2. Парасюк В. М. Встановлення опіки над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин: теоретичні та практичні аспекти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 91–95.
3. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами



*Слинько Дмитро Вікторович,
професор кафедри теорії та історії
держави і права факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВИЙ ПРОЦЕС ЯК ФОРМА ЮРИДИЧНОГО ПРОЦЕСУ

В якості критерію класифікації юридичного процесу доцільно, на нашу думку, застосовувати правову форму державної діяльності. Це обумовлюється тим, що правова форма діяльності держави відображує найважливішу державно-правову закономірність – зв'язок держави і права [1, с. 25]. У зв'язку із цим виникає необхідність розгляду поняття та ознак правової державної діяльності як елементу складного механізму реалізації прав та свобод людини і громадянина.

Виокремлюючи форми діяльності держави, дослідники беруть за основу, як правило, специфічну діяльність окремих державних органів. Специфіка діяльності всіх державних органів визначається тим місцем, яке вони займають в апараті держави та їх правовим статусом.

З урахуванням значного обсягу, складного та різнобічного характеру, багатовекторної структури та поліелементного складу державної діяльності, можемо виокремити її невід'ємну ознаку – здійснення у встановленій законом процесуальній формі. Юридична форма державної діяльності є комплексною юридичною категорією. Такий висновок ми робимо на підставі наступних чинників: 1) за допомогою юридичної форми здійснюється регламентація тих суспільних явищ, що мають неправовий характер; 2) юридична форма виражає зміст матеріальних норм права, є способом їх існування; 3) юридична форма передбачає діяльність суб'єктів правовідносин з дотриманням встановлених законом правил та процедур. Юридична форма розглядається у процесі державної діяльності, оскільки вона не повинна розумітися поза юридичним процесом. Без нього вона не може існувати у якості категорії права.

З урахуванням того, що правова форма державної діяльності пов'язується зі специфічною діяльністю уповноважених органів державної влади щодо вчинення юридично значимих дій у відповідності зі встановленим законом порядком, доцільно провести наступну систематизацію правових форм